

REGULERINGSPLAN AUSTVIKA STEINBRUDD KONSEKVENsutREDNING FOR REINDRIFT

Forslagsstiller: Gabbro Nor AS

Kommune: Leirfjord

Rådgiver: Trønderplan

Dato: 14.11.23

Rapportnavn:	Konsekvensutredning for reindrift, reguleringsplan «Austvika steinbrudd»
Prosjektnummer:	202047
PlanID:	202006
Forslagsstiller:	Gabbro Nor
Forslagsstillerens kontaktperson:	Jan Arne Skår, Stian Fuglstad, Espen Storholm
Rådgiver:	Trønderplan
Rådgivers oppdragsleder:	Jan Ola Ertsås
Rådgivers saksbehandler:	Erlend Gystad
Kommunens kontaktperson:	Martyna Anna Trot

Innhold

1. SAMMENDRAG	3
2. INNLEDNING	4
2.1 GENERELT	4
2.2 METODE.....	4
2.2.1 Informasjonsinnhenting.....	4
2.2.2 Vurdering av verdi.....	4
2.2.3 Vurdering av påvirkning	4
2.2.4 Konsekvensgrad	5
2.3 ALTERNATIVER	6
2.3.1 Alternativ 0.....	6
2.3.2 Alternativ 1.....	6
3. GENERELT OM KRITISKE FAKTORER FOR REINDRIFTEN.....	7
4. ALTERNATIV 0 – DAGENS SITUASJON	9
4.1 SPESIELLE UTFORDRINGER FOR REINDRIFTA I NORDLAND, BEITEBRUK OG FLYTTMØNSTER	9
4.2 RØSSÅGA/TOVEN REINBEITEDISTRIKT	9
4.2.1 Årstidsbeiter	9
4.2.2 Flyttleier og trekkleier	11
5. ALTERNATIV 1 – PLANFORSLAGET	13
5.1 PLANPROGRAM	13
5.2 BESKRIVELSE AV PLANFORSLAGET	13
5.3 AVGRENSNING AV INFLUENSOMRÅDET	13
6. KONSEKVENsutredning	14
6.1 VURDERING AV VERDI	14
6.1.1 Flyttlei.....	14
6.1.2 Beiteområder.....	14
6.2 VURDERING AV PÅVIRKNING	15
6.2.1 Flyttlei.....	15
6.2.2 Beiteområder.....	15
6.3 KONSEKVENSGRAD	16
6.3.1 Flyttlei.....	16
6.3.2 Beiteområder.....	16
6.3.3 Samlet belastning, kumulativ effekt.....	17
6.4 AVBØTENDE TILTAK	17
7. REFERANSER	18

1. SAMMENDRAG

Masseuttaket ligger ved flyttlei langs fv808. Flyttleiene i området er knyttet til flytting til og fra høst vinterbeite ved Innerneppelen. Planforslaget vil innebære noe negativ konsekvens for reindrifta gjennom avgrensning av flyttleia, tap av beiteland og samla belastning.

Avbøtende tiltak bør tas inn i bestemmelsene for å gjøre ulempene for reindrifta så små som mulig:

- Det bør tas inn i bestemmelsene at steinbruddet skal sikres med gjerde som er høyt nok til å stenge reinen ute fra bruddet.
- Det bør tas inn i bestemmelsene at støyende aktivitet i steinbruddet skal innstilles når det skal flyttes rein forbi området.

2. INNLEDNING

2.1 Generelt

Trønderplan har gjennomført konsekvensutredning for reindrift i forbindelse med detaljreguleringsplanen «Austvika steinbrudd».

Konsekvensutredningen skal belyse dagens (alternativ 0 – nullalternativet) og framtidig situasjon (alternativ 1 – planforslaget) og redegjøre for utbyggingsalternativets påvirkning av reindriften i området.

2.2 Metode

I denne utredningen har en valgt å følge samme metode som i Statens vegvesens håndbok V712 «Konsekvensanalyser», hvor reindrift faller inn under utredningstemaet «naturressurser». Metodikken innebærer utarbeidelse av statusbeskrivelse og verdivurdering av berørte områder, vurdering av påvirkning og vurdering av konsekvenser.

Prinsippet for å fastsette områdets verdi og planforslagets påvirkning vil være skjønnsmessig. Summen av områdets verdi og planforslagets påvirkning gir planforslagets konsekvens for reindriften.

2.2.1 Informasjonsinnhenting

Informasjon om reindriften bruk av området er hentet fra reindriften kart (Kilden NIBIO) og fra møte/befaring mellom Røssåga/Toven reinbeitedistrikt og Gabbro Nor.

2.2.2 Vurdering av verdi

I tabellen nedenfor er det satt opp noen generelle kriterier for verdivurdering. De er ment som et hjelpemiddel for å kalibrere verdisetningen mellom de ulike fagtemaene. Klassen Svært stor verdi er reservert for et fåtall lokaliteter og skal kun omfatte det helt spesielle.

Kategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Flyttlei, trekklei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk.	Mindre brukte Trekkleier. Mindre viktige gjerder og anlegg.	Alternative flyttleier. Trekkleier. Gjerder og anlegg med alternativ.	Aktive flyttleier. Gjerder og anlegg uten alternativ.
Beiteområder og kalvingsområde			Mindre viktige Beiteområder.	Særlig viktige Beiteområder.	Kalvingsområder Beiteareal som er Minimumsfaktor.

Figur 1. Verdikriterier for fagtema reindrift (naturressurser).

Figur 2. Skala for vurdering av verdi (Statens vegvesens håndbok V712)

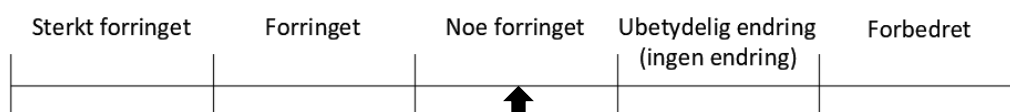
2.2.3 Vurdering av påvirkning

Påvirkning er et uttrykk for endringer som det foreslåtte tiltaket vil medføre på det berørte delområdet. Vurderinger av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen. Det er kun områder som blir varig påvirket som vurderes.

Vurdering av påvirkning gjøres i forhold til situasjonen i referansesituasjonen (0-alternativet). Ingen endring utgjør 0-punktet på skalaen.

	Sterkt forringet	Forringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
Reindrift	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternative trekkmuligheter.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.

Figur 3. Veiledning for vurdering av påvirkning (SVV, håndbok V712)

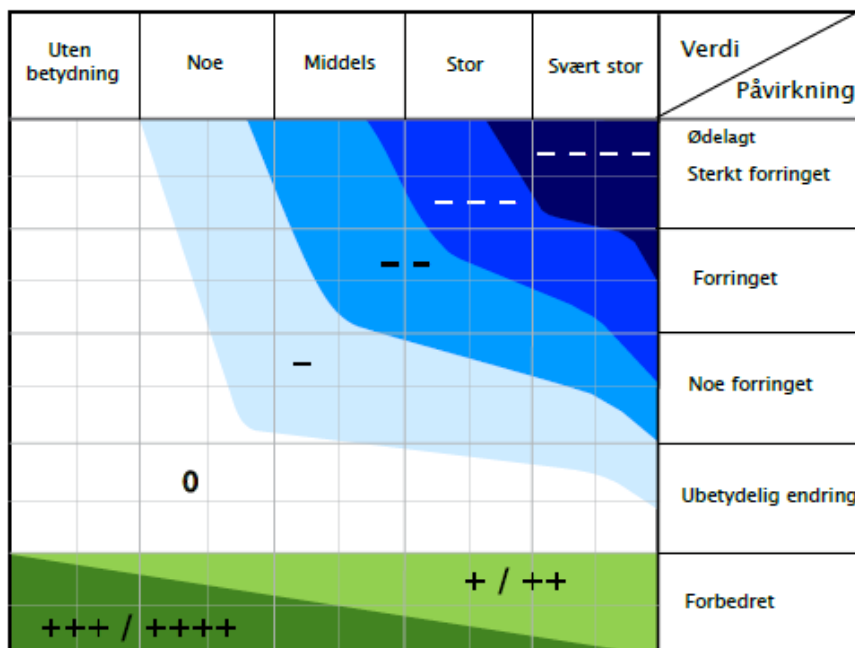

Figur 4. Skala for vurdering av påvirkning (Statens vegvesens håndbok V712)

2.2.4 Konsekvensgrad

Konsekvensgraden framkommer ved å sammenstille vurderingene av verdi og påvirkning. Dette gjøres etter konsekvensvifte i Figur 5. I denne matrisen utgjør verdiskalaen x-aksen, og vurdering av påvirkning finnes på y-aksen.

Skalaen for konsekvens går fra 4 minus til 4 pluss. De negative konsekvensgradene er knyttet til en verdiforringelse av et delområde, mens de positive konsekvensgradene forutsetter en verdiøkning, etter at tiltaket er realisert.

Figur 5. Konsekvensvifte – sammenstilling av verdi og påvirkning (SVV, håndbok V712)

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (- -)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

Figur 6. Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

2.3 Alternativer

2.3.1 Alternativ 0

Alternativ i – «nullalternativet» – består av en videreføring av dagens situasjon inntil anlegget avsluttes innenfor rammene til dagens driftsplan og driftskonsesjon.

2.3.2 Alternativ 1

Alternativ 1 består av planforslaget.

3. GENERELT OM KRITISKE FAKTORER FOR REINDRIFTEN

Kalvingsland

I kalvingsperioden skal båndene knyttes mellom simle og kalv. Dersom simlene skremmes bort fra kalven uten at det har skjedd en slik preging, er den svært utsatt for tap. Derfor beiter simlene ofte i små grupper. Det ideelle kalvingslandet er ofte småkupert uten elver og bratte skrenter. Forstyrrelser i kalvingsområdene kan også få innvirkning på kalvevektene. Dette har sin årsak i at forstyrrelser kan virke inn på simlas melkeproduksjon, samt at kalvene ikke får ro til å die. Resultatet ved kalveslakt blir reduserte inntekter for reineier grunnet lave kalvevekter. I tillegg vil de gjenværende kalvene ha lave vekter noe som kan medføre at det økonomiske tapet for reineieren forsterkes. På lenger sikt kan resultatet bli at reineieren må redusere antall rein på grunn av tap av beiter, men i tillegg også på grunn av reduserte vekter på kalven.

Trekk- og flyttleier

Reinen er avhengig av å kunne alternere mellom ulike årstidsbeiter, samt ha fri passasje til de ulike delene av hvert enkelt årstidsbeite. I noen områder skjer migrasjonen mellom de ulike beiten etter faste trekk og flyttleier. Det er viktig at disse trekk og flyttleier ikke blir blokkert. Utbyggingstiltak plassert på «feil» plass kan skape barriere effekt og fragmentere reinbeitelandet slik at ubebygde og uforstyrrede områder ikke kan benyttes. Dette fordi det blir umulig å flytte reinen til dem.

Reindriftsanlegg

Reindriften anlegg er ikke tilfeldig plassert i terrenget. De er lokalisert til områder der det er lett å få reinen inn i gjerdet. I tillegg vil bruken av anlegget være avgjørende for hvilke andre faktorer som er viktige. Her nevnes bruk av anlegget knyttet til merking, skilling og slakting. Et slakteanlegg må gjerne være nær vei, mens et merkegjerde må være på en luftig plass med tilgang til vann. For å unngå gjørme må området ikke være for fuktig. Videre må området heller ikke være for steinete for da kan reinen skade seg når den løper i gjerdet. Forstyrrelser i dette området vil vanskeliggjøre arbeidet med reinen, noe som kan føre til at reinen må være i området lenger enn nødvendig. Dette kan generelt sett innebære et vekttap og i verste fall tap.

Brunstland

Reinen er i brunst i perioden fra slutten av september til midten av november. I denne tiden er det viktig at reinen får ro. Forstyrrelser i denne perioden kan innebære redusert produksjon og dermed reduserte inntekter for reineieren. Brunsten bremser på flokkens bevegelse og derfor behøver man et enhetlig, ubrutt område med lengre beitevarighet.

Sentrale luftingsområder

I de varme sommermånedene er det viktig at reinen har luftingsområder tilgjengelig. Dette kan være vindutsatte høyder eller høydedrag som ikke blir snøfri i løpet av sommeren. På disse områdene kan reinen trekke for å komme unna insekter og for å kjøle seg ned på varme sommerdager. Dersom rein, som følge av et inngrep avskjæres muligheten til luftingsområder, vil det kunne føre til at reinen vandrer mer. Erfaringsmessig fører det til vekttap.

Minimumsbeiter

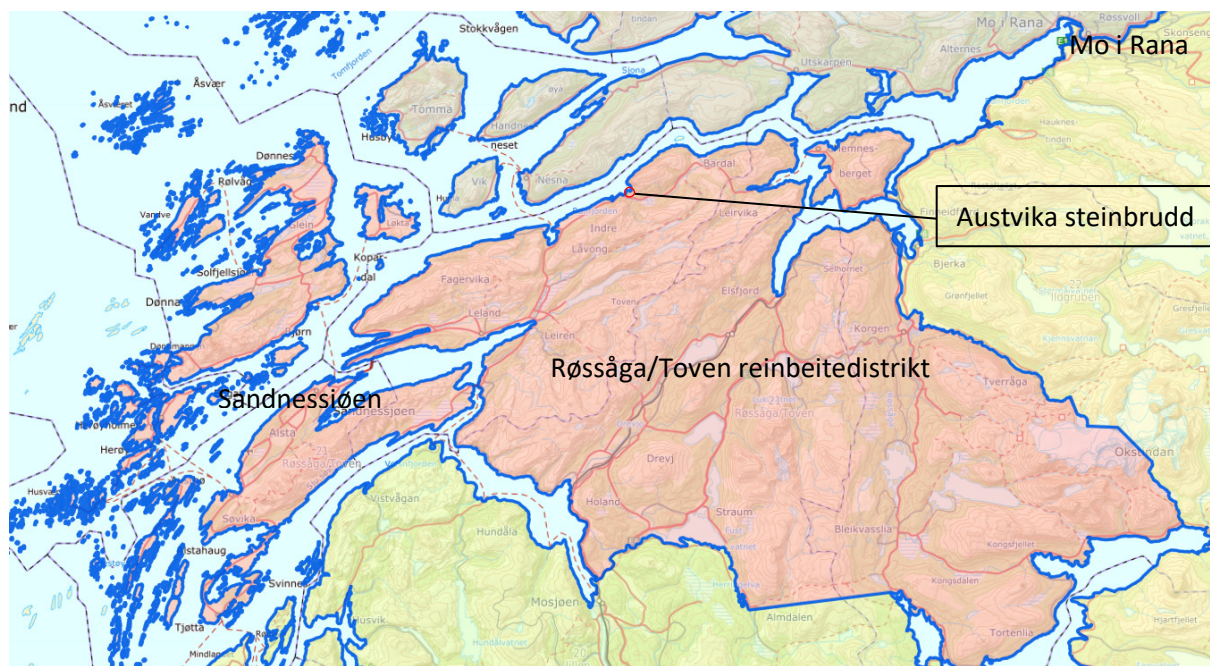
Reindriftsfolket kalles de 8 årstidens folk fordi reinen i løpet av et reindriftsår benytter 8 ulike årstidsbeiter. Årstidene som brukes kalles; vinter, vårvinter, vår, forsommer, sommer, høst, parring, høstvinter. Hvert enkelt årstidsbeite har egne kvaliteter som gjør det spesielt egnet til reinens bruk den bestemte årstiden. I et tenkt tilfelle vil et inngrep lokalisert til vårvinterbeitet, der alt vårvinterbeitet i det vesentligste blir nedbygd, føre til at reindriften ikke kan overleve på tradisjonelt vis på de 7 øvrige årstidsbeiten.

De fleste reinbeitedistriktene har vinterbeiteland som minimumsbeite. Reinen går på sparebluss om vinteren. Næringsinnholdet i kosten er så lavt at reinen går i energiunderskudd. Forstyrrelser fører til økt aktivitet hos reinen og følgelig høyere energiforbruk. Med økt aktivitet vil differansen mellom næringsinntak og næringsforbruk bli negativ, og i verste fall føre til at reinen blir så tappet for energi på vårvinteren at den stryker med. Ved at reinen er tappet for energi vil den også være mer utsatt for rovvilttap.

4.1 Spesielle utfordringer for reindrif i Nordland, beitebruk og flyttmønster

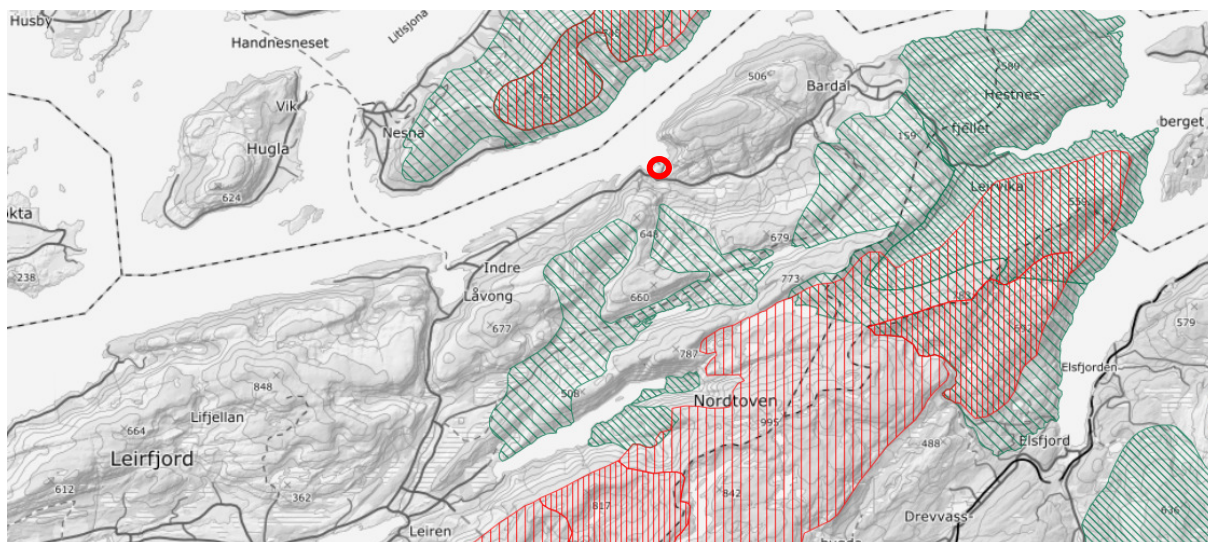
Samisk reindrift er basert på at reinen skal beite på utmarksbeite hele året. Naturgitte forhold og reinens behov varierer gjennom året. Derfor er det nødvendig å flytte reinen mellom ulike beiteområder i de ulike beitesesongene. Dette nomadiske mønstret er opprettholdt fra gammelt av. De samme flyttingene skjer år etter år, men variasjonen i naturforhold og klima fører til ulikheter mellom år. Noen av reinbeitedistriktene i Nordland har store avstander og lange flyttestrekninger mellom vinterbeite og barmarksbeitene. Andre har kortere avstand mellom årstidsbeitene.

Planområdet ligger innenfor Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktet tilhører Nordland reinbeiteområde og omfatter kommunene Hemnes, Vefsn, Leirfjord, Alstahaug, Dønna og Herøy. Reinbeitedistriktet består av tre siidaandeler.

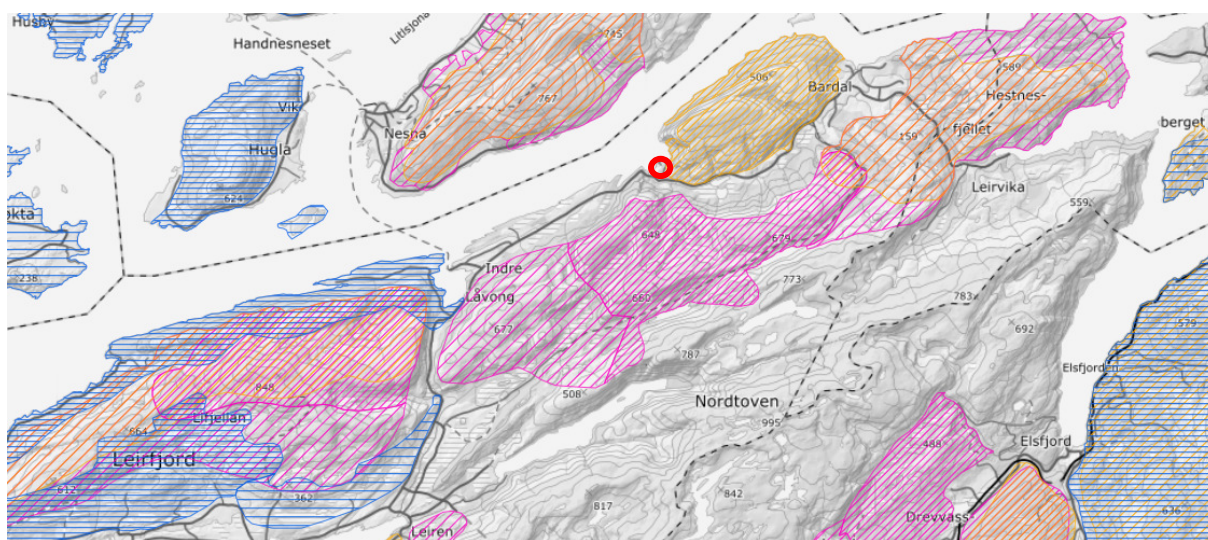

Figur 7. Røssåga/Toven reinbeitedistrikt (reindriftskart, Kilden NIBIO)

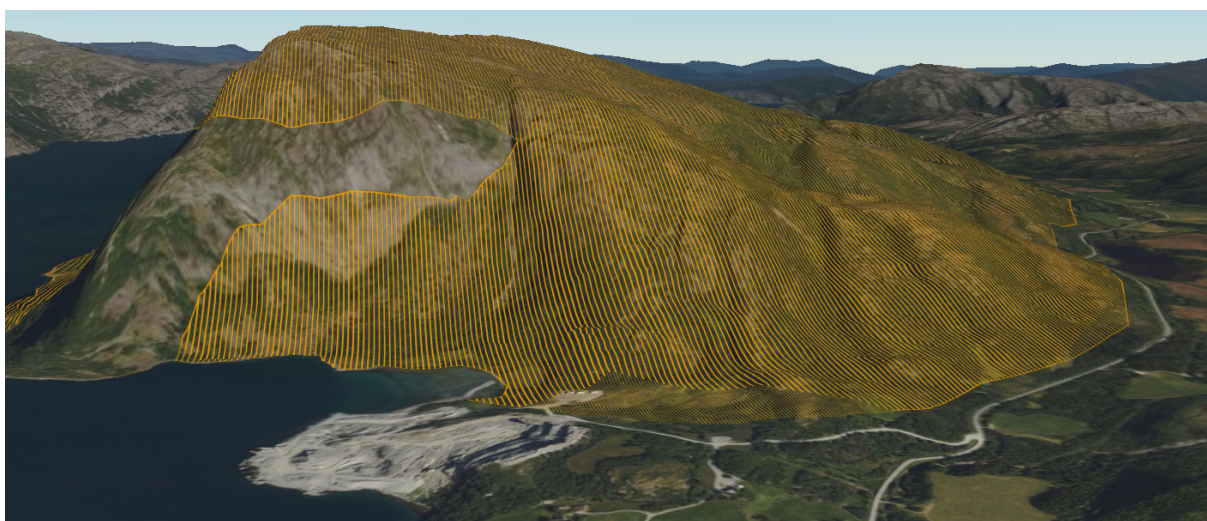
Vår-, sommer- og høstbeitene til Røssåga/Toven reinbeitedistrikt ligger på fastlandet øst for Ranfjorden og Vefsnfjorden. Utover høsten samles reinen og begynner å trekke vestover mot kysten for vinterbeite. Vinterbeitene er fragmentert langs kysten, på øyer og holmer. Der er derfor svært utfordrende å drive med reindrif i dette distriktet da hele reinflokken ikke kan gå samlet, men må fordele seg utover beiteområdet.

Figur 8. Årstidsbeiter for vår (grønn) og sommer (rød)

Figur 9. Årstidsbeiter for høst (rosa), høstvinter (orange) og vinter (blå)

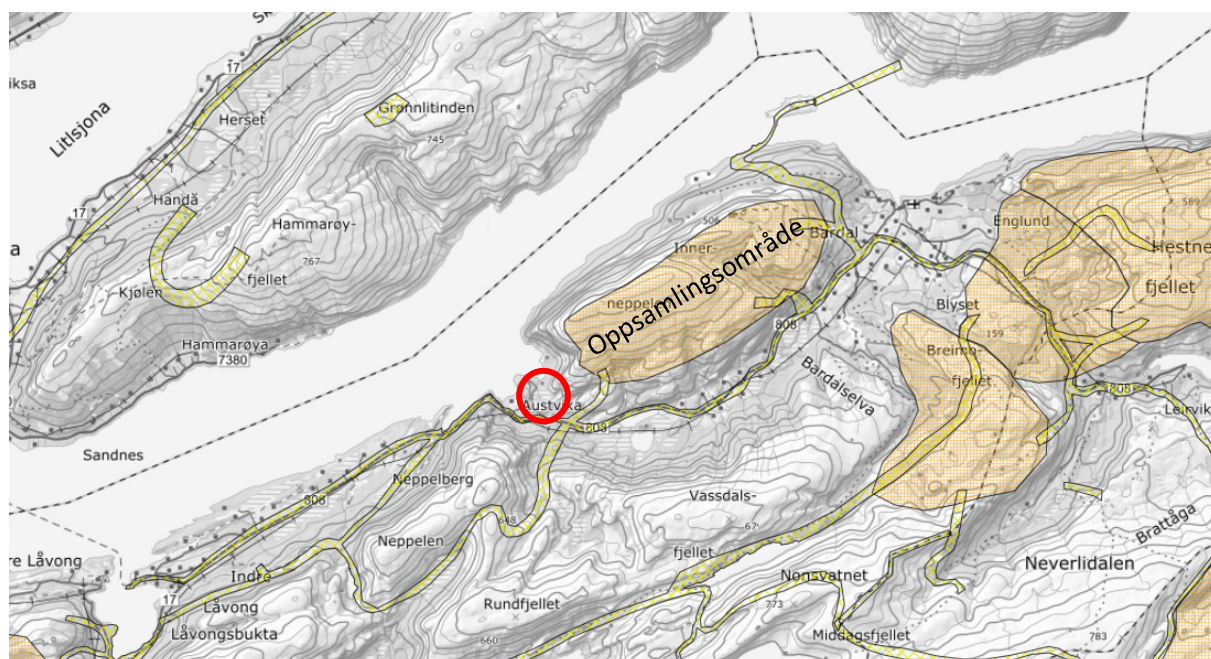

Figur 10. Høstvinterbeite i fjellsiden ned til steinbruddet

Distriktet har flere flyttleier som benyttes når reinen flyttes mellom årstidsbeiteene. Topografien i store deler av distriktet er kupert, ulendt og beiteområdene er oppdelt mellom fjell, trange fjorder og øyer. Flyttleisystemet mellom beiteområdene er derfor omfattende og sårbart. Ved planlegging av fysiske inngrep, er det avgjørende at flyttleisystemet ikke svekkes.

Røssåga/ Toven reinbeitedistrikt flytter reinen mellom de ulike sesongbeitene på tradisjonelt vis der reinen drives etter flyttleiene. Reinen har tradisjonelt svømt fra fastlandet og ut til de vinterbeitene som ligger på øyene. På grunn av vanskelig topografi og ustabile snøforhold, må distriktet i enkelte år der vær og føreforholdene er vanskelige, flytte reinen med bil.

Planområdet grenser til et knutepunkt i registrerte flyttleier (se Figur 11). Flyttleiene i området er knyttet til flytting til og fra høstvinterbeite ved Innerneppelen. Flyttleiene er særlig viktige og har et særskilt vern etter reindriftslovens § 22.

Figur 11. Flyttlei og oppsamlingsområde. Flyttlei markert med gule parseller

Figur 12. Flyttlei langs fv808 markert med gule parseller

Figur 13. Flyttlei langs fv808 opp til oppsamlingsområdet på fjellområdene ved Innerneppelen

5. ALTERNATIV 1 – PLANFORSLAGET

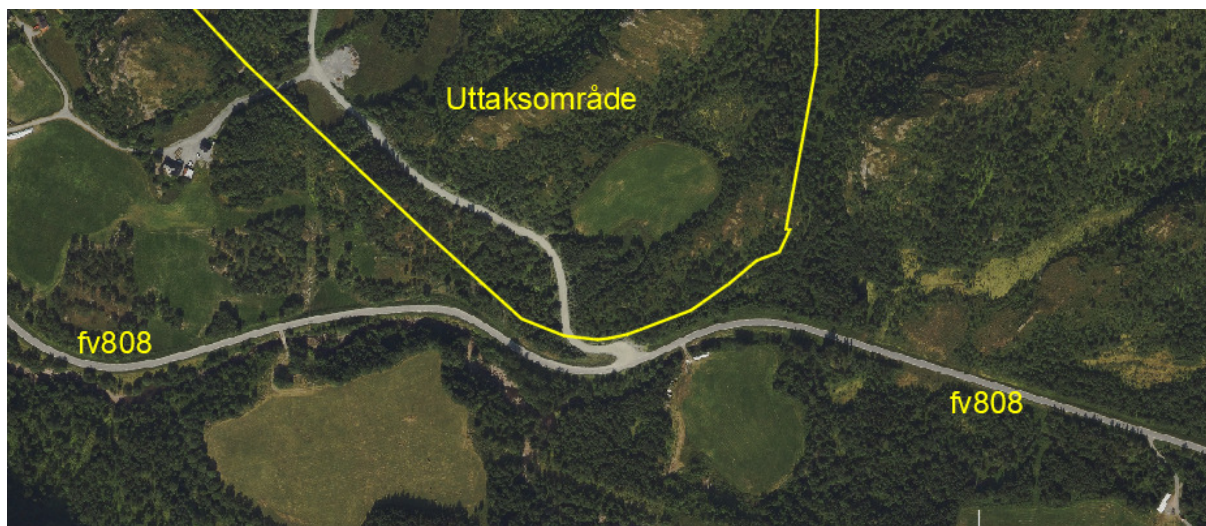
5.1 Planprogram

I planprogrammet ble det påpekt at planområdet berører et knutepunkt i flyttleisystemet og at det skal vurderes og beskrives hvilken effekt dette vil ha for reindrifta med forslag til avbøtende tiltak.

Tema	Utredningsbehov
Reindrift	Planområdet berører et knutepunkt i flyttleisystemet. Det skal vurderes og beskrives hvilken effekt dette vil ha for reindrifta med forslag til avbøtende tiltak.

5.2 Beskrivelse av planforslaget

Planforslaget omfatter et område for masseuttak på ca. 379 daa i arealet mellom Austvika og fv808. Innenfor dette arealet skal det tas ut fjell. Det vises til Figur 14. Uttaksområdet ligger inntil ca. 20 meter fra fv808 og ligger langs flyttleia til reindriftnæringa som vist i Figur 12. Beltet mellom Austvikelva og uttaksområdet er på det smaleste ca. 30 meter.

Figur 14. Uttaksområdet slik det foreligger når KU for reindrift er gjennomført

5.3 Avgrensning av influensområdet

Influensområdet er det området hvor tiltakets vesentligste direkte og indirekte virkninger vil kunne gjøre seg gjeldende. For reindriften vil influensområdet være arealer som blir direkte berørt gjennom uttaksområdet. Indirekte tap av beiteareal kan skje ved at reinen helt eller delvis unngår områder i nærheten av menneskelig aktivitet. For steinbruddet vil aktiviteten være godt skjermet mot omgivelsene. Arealer som blir indirekte berørt, vil derfor være begrenset. Unntaket er perioder med fjellsprenging, hvor influensområdet økes i omfang utenfor bruddet.

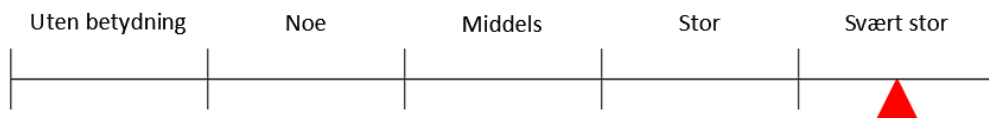
6. KONSEKVENsutredning

6.1 Vurdering av verdi

6.1.1 Flyttlei

Planområdet og influensområdet berører registrert flyttlei langs fv808 forbi planområdet.

Flyttlei er vurdert til å ha «svært stor verdi» iht. skala for verdivurdering angitt i kapittel 2.2.2, ettersom dette er ei aktiv flyttlei knyttet til flytting til og fra høst vinterbeite ved Innerneppelen.

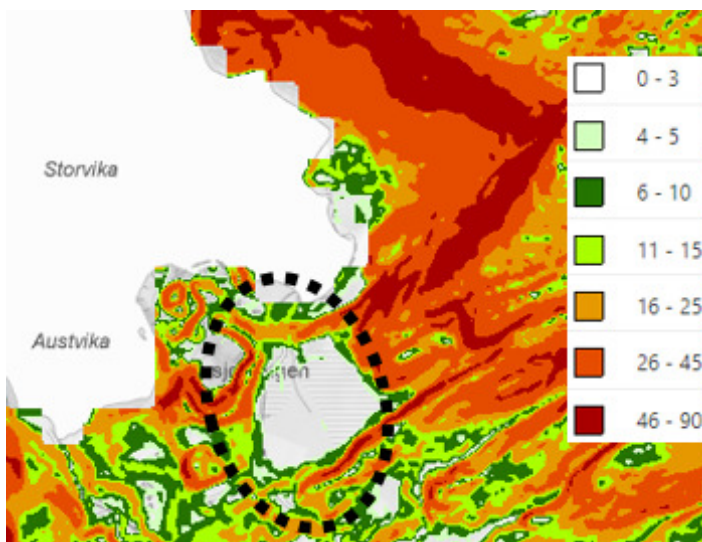

Figur 15. Verdivurdering, flyttlei

6.1.2 Beiteområder

Det er registrert høst vinterbeite i fjellsiden ned til steinbruddet. Fjellsiden er såpass bratt at dette området er lite tilgjengelig for reinen. Bratthetskart viser at terrenget i fjellsiden har over 45 graders helling, se figur til høyre.

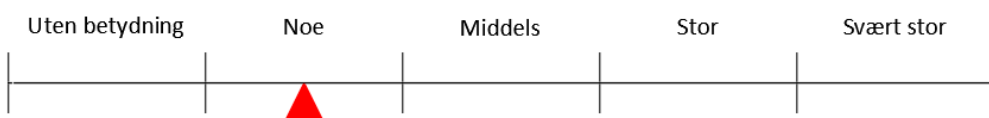
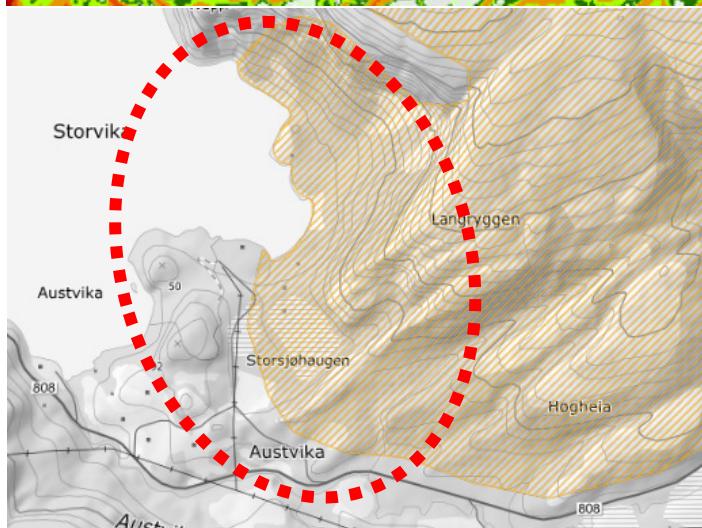
Figur 16. Bratthetskart med verdier angitt i grader helling, NVE. Omtrentlig utstrekning av planområdet er vist med svart stiplet linje

Antatt influensområde er vist i figur til høyre. Ettersom beiteområdet innenfor influensområdet er lite tilgjengelig på grunn av stup i terrenget i fjellsiden og dagens bebyggelse, anlegg og aktiviteter i Austvika, er dette vurdert som et lite viktig beiteområde.

Iht. skala for verdivurdering angitt i kapittel 2.2.2 gir dette «noe verdi».

Figur 17. Høst vinterbeite (Kilden, Nibio). Omtrentlig utstrekning av influensområdet er vist med rød stiplet linje

Figur 18. Verdivurdering, beiteområder

6.2 Vurdering av påvirkning

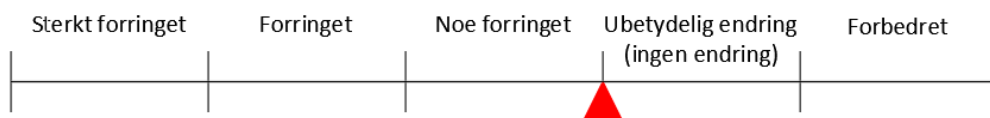
6.2.1 Flyttleia

Planforslaget innebærer at uttaksområdet kommer inntil ca. 20 meter fra vegkant fv808. Flyttleia blir avgrenset til dette arealet og i tillegg vegen og arealet ned til Austvikelva. Denne avgrensningen vil gjelde over en strekning på ca. 200 meter.

På det smaleste er korridoren ca. 30 meter bred, dvs. områder der Austvikelva ligger inntil fv808.

Steinbruddet vil ikke være synlig fra flyttleia bortsett fra ved avkjørselen, og flyttleia vil dermed også ligge godt skjermet med tanke på støy fra steinbruddet. Det vil ikke være noen form for aktivitet i dette området. Det antas derfor at reinen ikke vil oppleve at passering av steinbruddet vil innebære noen form for barriere. Det vil bli oppført gjerde langs bruddkanten som sikrer at reinen stenges ute av bruddet.

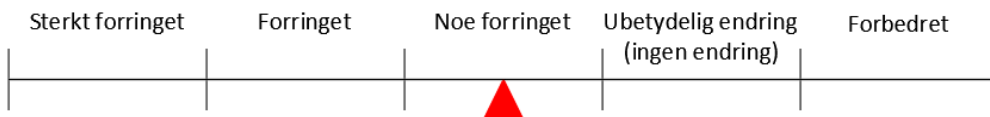
Ettersom flyttleia i liten grad blir påvirket av steinbruddet er det vurdert at planforslaget påvirker flyttleia på skalaen mellom «noe forringet» og «ubetydelig endring». Vurderingen er utført iht. skala for vurdering av påvirkning angitt i kapittel 2.2.3.

Figur 19. Vurdering av påvirkning, flyttleia

6.2.2 Beiteområder

Planforslaget vil innebære et direkte tap av beiteland på ca. 140 daa sett i forhold til gjeldende arealplan. Det er vurdert at planforslaget iht. skala for vurdering av påvirkning angitt i kapittel 2.2.3 gir påvirkning «noe forringet» for beiteområder.

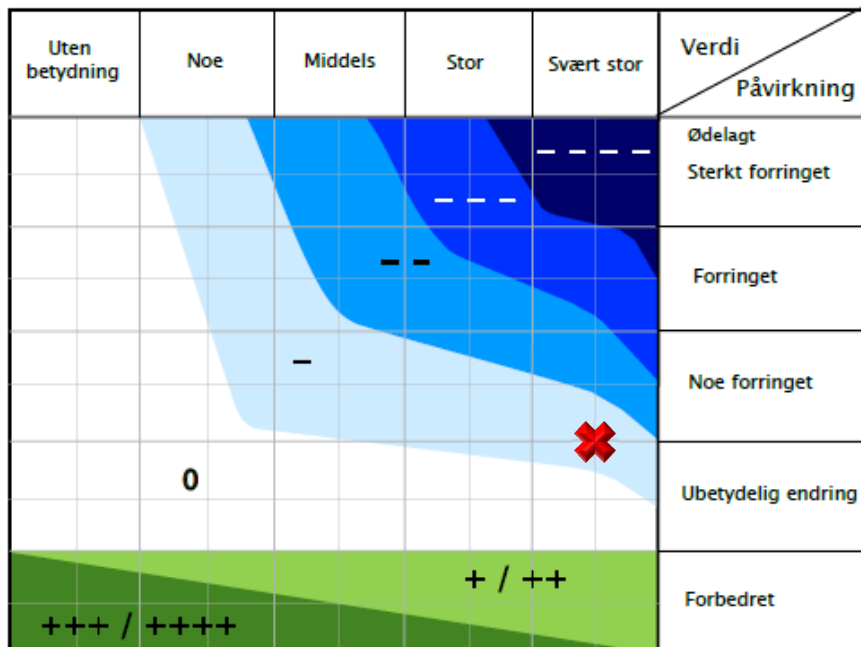

Figur 20. Vurdering av påvirkning, beiteområder

6.3 Konsekvensgrad

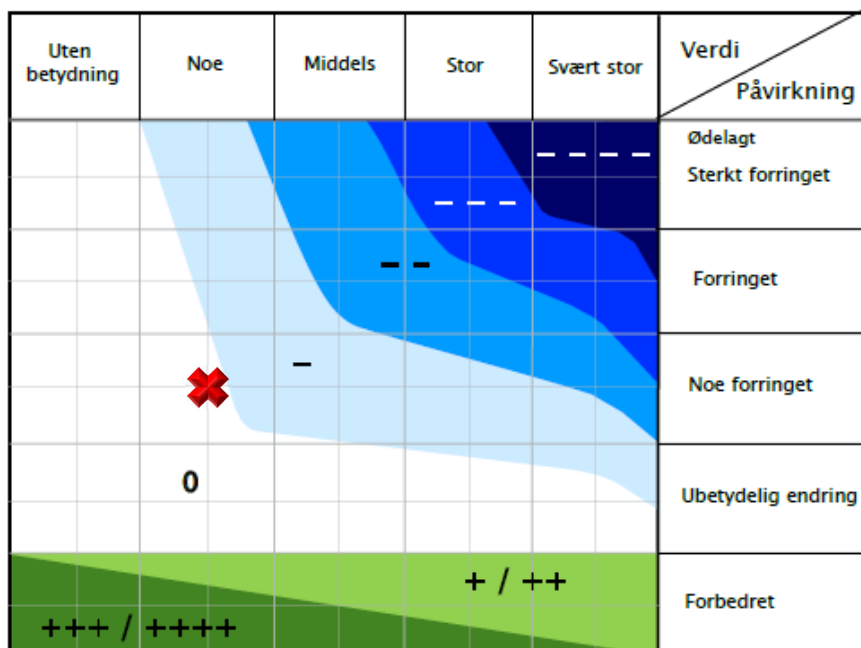
6.3.1 Flyttlei

Konsekvensgrad for flyttlei er satt som en matrise av verdi og påvirkning. Iht. tabell i Figur 6 er konsekvensgrad «Noe miljøskade (-)».

6.3.2 Beiteområder

Konsekvensgrad for beiteområder er satt som en matrise av verdi og påvirkning. Iht. tabell i Figur 6 er konsekvensgrad «Ingen/ubetydelig (0)».

6.3.3 Samlet belastning, kumulativ effekt

Reinbeitedistriktet er kupert og ulendt, oppdelt av fjellformasjoner, fjordarmer, øyer, holmer og vær. Beiteområdene er derfor oppsplittet, noe som betyr at flyttesystemet er innfløkt. Reindriftsnæringa blir derfor sårbare for inngrep, og distriktet er avhengig av at trekkleier, flyttleier og flytteveier holdes intakt.

Reinbeitedistriktet er de siste tiårene forulempet med stadig nye inngrep i form av utbygging av nye hyttefelt, utbygging av infrastruktur og nye vegprosjekter, utbygging av kraftverk og ulemper med rovdyr. Hvert enkelt tiltak har ofte relativt liten innvirkning på reindriften, noe som også er tilfelle for dette planforslaget. Det største problemet for reindriften er den samla negative påvirkningen som på lang sikt er betydelig. Samla sett er hver enkelt utbygging i beiteland og ved flyttleier uheldig sett fra reindriftas ståsted.

Avbøtende tiltak bør tas inn i bestemmelsene for å gjøre ulempene for reindriften så små som mulig.

6.4 Avbøtende tiltak

Følgende avbøtende tiltak bør implementeres gjennom planbestemmelser og/eller avtale mellom forslagsstiller og reindriftsnæringa:

Avbøtende tiltak	Oppfølging gjennom planverktøy og annet
Steinbruddet sikres med gjerde som er høyt nok til å stenge reinen ute fra bruddet.	Det tas inn i bestemmelsene at steinbruddet skal sikres med gjerde som er høyt nok til å stenge reinen ute fra bruddet.
Sprenging skremmer reinen og kan føre til betydelig merarbeid ved flytting av rein. Støyende aktivitet i steinbruddet må derfor innstilles når det skal flyttes rein forbi området.	Det tas inn i bestemmelsene at støyende aktivitet i steinbruddet skal innstilles når det skal flyttes rein forbi området.

7. REFERANSER

Reindriftskart på nett, Kilden NIBIO.

Statens vegvesens Håndbok V712. Konsekvensanalyser. Statens vegvesen, 2018.

Veileder: Reindrift og plan og bygningsloven. Landbruksdirektoratet 2022.